

Рецензија уџбеника "ТЕРОРИЗАМ И
ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ", аутора
проф. др Милана Мијалковског,
доставља.-

23.11.2009

662/12

**НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ**

Одлуком Наставно-научног већа Факултета безбедности бр. 609/11 од 30.10. 2009. године, именован сам за рецезента уџбеника "Тероризам и организовани криминал" аутора проф. др Милана Мијалковског. У том својству Наставно-научном већу Факултета подносим следећи

ИЗВЕШТАЈ РЕЦЕЗЕНТА

Општи осврт:

Рукопис уџбеника достављен је на 238 страна компјутерски обрађеног текста. Садржај је презентиран у два поглавља, која су у складу са садржајима Наставног програма предмета "Тероризам и организовани криминал". Реч је о следећим поглављима: Тероризам (стр. 6-114) и Организовани криминал (стр. 115-237). Текст је обогаћен са 20 шема, 281 потврђујућом и објашњавајућом фуснотом и једним прилогом. Попис библиографских јединица садржи између 9 и 24 релевантних домаћих и страних извора на крају сваког поглавља.

Уџбеник је израђен у складу са Правилником о наставној литератури Универзитета у Београду (члан 42. Статута Универзитета у Београду, број 131/06 од 16. 01. 2008. године). Наиме, свако поглавље, поред основног текста има: циљ поглавља, резиме, питања за проверу знања и/или дискусију, напомене у фуснотама и литературу. Предметни уџбеник је написан разумљивим и инспиративним стилем, материја је јасно изложена и поткрепљена рекспектабилним бројем примера из праксе. Садржај тематике је логички конструисан и делови саваког поглавља представљају заокружену и логичку целину. Уџбеник карактерише неутрални стил излагања градива односно не дисквалификује и не омалаоважава било које друштвене групе, нације, међународне субјекте и слично. Целокупан садржај уџбеника карактерише принцип поступности односно развојности проблема који је размотрен. У том смислу, најпре је предочено значење основних појмова у вези са тероризмом и организованим криминалом а потом размотрене све битне чињенице о тим веома опасним облицима угрожавања људске, националне и међународне безбедности, с једне стране, и начинима одбране нападнутих субјеката од стране терориста и организованих криминалаца, са друге стране. У целини узевши, уџбеник испуњава теоријске, стручне и методске захтеве, на целовит начин обрађује сваки битан аспект наставне материје односно ваљано региструје проблеме, дефинише појмове, објашњава њихову суштину која је иначе јавности углавном недовољно позната и несумњиво ће инспирисати студенте да уложе адекватне самосталне напоре на усвајању градива и трагају за новим изворима сазнања из ове области.

Посебан осврт:

Аутор је у првом поглављу под насловом *"Тероризам"* проблем размотрио на квалитетан и свеобухватан начин. Наиме, најпре је регистровао, описао, објаснио и презентовао кључне чињенице о тероризму - специфичном насиљу у политичке сврхе, потом аргументовано указао на актуелну и могућу угроженост безбедности Републике Србије тероризмом и на крају, обухватио битне компоненте одбране примарне жртве од тероризма, односно теорију и праксу функционисања противтерористичке борбе државе. Тежишно је обрадио одбрану наше државе од ове специфичне агресије, поткрепљујући своје ставове адекватним примерима из блиске нелагодне прошлости, наравно и садашње приличне неизвесности у овој сфери.

Приступ аутора у обухвату тероризма као опасног облика угрожавања људске, националне и међународне безбедности карактерише прецизна одређеност његових носилаца (актера, субјеката), њихова персонална идентификација и разврстаност у три глобалне групе: недржавни, транснационални и државни. Ради се о ваљаном критеријуму класификације, јер ово сурово насиље у политичке сврхе искључиво примењује одређени људски колективитет ради постизања рационалног или (углавном) ирационалног циља. У складу с тим, аутор аргументовано указује на неодрживост класификације тероризма уважавањем критеријума попут простора, средстава, делатности и сличних. Након тога указује зашто и како дотични субјекти користе тероризам ради постизања пројектованих политичких циљева, и у том смислу чињенично закључује да примењују тероризам на један од следећих начина: (1) тероризам као самостално или аутономно насиље у редовним (мирнодопским или уобичајеним условима) и (2) тероризам као делатност (део, садржај) оружаног сукоба. Посебан квалитет садржаја овог дела поглавља је у томе што указује на варијанте могуће трансформације тероризма у неком облику оружаног сукоба (нпр. оружана побуна или међудржавног рата), као и испољавање тероризма после окончања неког оружаног сукоба.

Целина овог поглавља која обухвата стратегију и тактику одбране примарне жртве од својеврсне агресије терориста, приоритетно се фокусира на Републику Србију. Изложене чињенице у њој омогућавају корисницима (студентима) да схвате суштину противтерористичке борбе државе коју константно прате принципи изненађење и обезбеђење од изненађења. У ствари, основано указује на то да држава жртва има изгледе да успешно спречава и сузбија агресију терориста само уколико систематски изненађује терористе (онемогућава их да реализују планиране насилне акте), с једне стране, и има такав ниво обезбеђености својих виталних вредности – потенцијалних објеката напада терориста, који ефикасно реагује на евентуално изненађење које приреде терористи), са друге стране. Наведено гледиште је на инспиративан и јасан начин размотрено у односу на нашу земљу, аргументовано указујући на њен специфичан положај у вези са једнострано незаконито проглашеном сецесијом дела њене територије (Косово и Метохија) од стране албанских екстремиста подржаних од моћних иностраних спонзора. У најсажетијем смислу речено, садржај овог поглавља указује на то да ће тероризам и у будућности представљати изражен облик угрожавања свих врста безбедности, да ће тероризам и у догледној будућности негативно утицати на међународни положај

Републике Србије и независно од укупне моћи примарних жртава (држава), ниједна држава неће бити способна да се ефикасно одбрани од те опасности.

Друго поглавље "*Организовани криминал*" је обликовано и написано на разумљив, стваралачки и инспиративан начин. Примењен је сличан приступ разматрања проблема као у првом поглављу. Наиме, најпре су размотрени битни аспекти организованог криминала (узроци, дефинисаност, носиоци, облици и друштвено-штетне последице), а потом системи одбране држава и међународне заједнице од организованих криминалаца.

Аутор је критичком анализом коришћених (адекватних) извора о организованом криминалу успео да на бази ваљаних аргумената закључи да организовани криминал у целини, као и његови поједини облици представљају најопаснији облик угрожавања безбедности многих држава, опаснији од тероризма. При томе посебно има у виду варијанту организованог криминала када су његови носиоци службена и приватна лица, који договорно ради стицања материјалне добити или моћи, крајње безобзирно и веома ефикасно урушавају темеље друштва и државе. То потврђује навођењем примера о "заробљеним друштвима" или "заробљеним државама" које су типичан производ успешног деловања организованих криминалаца. Иако је аутор обрадио само четири облика организованог криминала, будући да обухваћен узорак представља саму срж укупне структуре организованог криминала, обезбеђује да студенти схвате суштину ове опасности односно усвоје адекватан фонд знања о овом израженом облику угрожавања безбедности огромног броја држава савременог света.

Кључни став и порука аутора у оквиру целине поглавља која третира одбрану држава и међународне заједнице од својеврсне агресије организованих криминалаца јесте да уколико примарна жртва организованог криминала жели да се одбрани од те опасности, њена политичка елита (руководство) мора да је морална. У том случају, биће отклоњене евентуалне тешкоће у вези са успостављањем адекватних снага (органа и институција), њиховим оспособљавањем, опремањем и ангажовањем, односно контролом њиховог рада биће могуће корективно-интервентним одлукама ефикасно отклонити регистрована пропуштања. У том контексту, наглашава значај координисаног ангажовања свих ресурса примарне жртве против било ког облика организованог криминала (против свих) и посебно потенцира значај усклађеног деловања њене безбедносне, полицијске и правосудне компоненте. Аутор текст поглавља закључује разматрањем вишеструке испреплетаности тероризма и организованог криминала, основано закључујући да највећи број примарних жртава су истовремено суочене и са организованим криминалом и тероризмом.

Чињеница да текстуални опис и објашњење кључних садржаја поглавља прате и веома прегледне и разумљиве шеме, тиме се омогућава корисницима да успешније схвате разматрану и изложену тематику и усвоје трајна знања.

Закључак и мишљење:

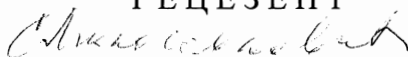
Достављени рукопис представља хвале вредан резултат аутора, јер на прилично оригиналан и приступачан начин ближе разјашњава најзначајније чињенице у вези са тероризмом, организованим криминалом и начинима одбране од тих нарастајућих опасности по безбедност грађана, нација, цивилизација, држава и међународне заједнице. Скоро целокупан рукопис је обрађен, објашњен и изложен текстуално и шематски и поткрепљен

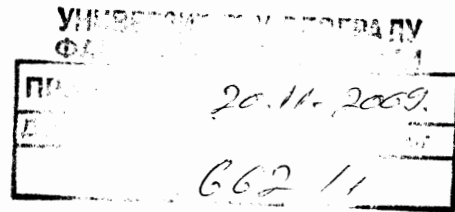
квалитетним примерима из праксе, што омогућава студентима да већ током читања текста, формулишу одговоре на питања која се налазе на крају сваког поглавља и истовремено, региструју и бројна нова питања која потом могу да износе и још свестраније разматрају на часовима и вежбама. Аутор је направио битан помак у теорији безбедности и несумњиво ће у највећој молгућој мери студентима заокупити пажњу. Уџбеник је несумњиво заокупити значајну пажњу и многих дрругих корисника и особа ван образовно-васпитне сфере нашег друштва, како у сектору безбедности, тако и у другим областима друштвеног живота. Понуђени текст има језичких и словних грешака које треба отклонити.

У складу са констатованим, предлажем Наставно-научном већу Факултета безбедности да прихвати рецензију и предложени текст уџбеника и објави уџбеник "ТЕРОРИЗАМ И ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ", аутора проф. др Милана Мијалковског.

23.11.2009. године
У Београду

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. др Славомир Милосављевић

НАСТАВНО- НАУЧНОМ ВЕЋУ

Рецензија уџбеника "Тероризам и организовани криминал", аутора проф. др Милана Мијалковског

На основу одлуке Наставно-научног већа Факултета безбедности број 609/11 од 30. 10. 2009. године, именована сам за рецезента основног (предметног) уџбеника "Тероризам и организовани криминал" аутора проф. др Милана Мијалковског. У том својству извршила сам рецензију рукописа и Наставно-научном већу Факултета безбедности подносим следећи

ИЗВЕШТАЈ

Рукопис уџбеника има 238 страна (напомињем да је чл. 13 Правилника Факултета безбедности о уџбеницима и издавачкој делатности Факултета безбедности, број 238/7 од 28. 04. 2008. године предвиђено да обим основног уџбеника максимално може да износи 300 страница) компјутерски обрађеног текста. Садржај је изложен у два поглавља, у оквиру којих су обухваћени сва питања предвиђена наставним програмом за предмет "Тероризам и организовани криминал". Поглавља су:

- Тероризам (стр. 6 -114) и
- Организовани криминал (стр. 115 – 237).

Рукопис уџбеника испуњава све захтеве (садржај, структура, стил и обим) предвиђене у Правилнику Факултета безбедности, што значи да одговара циљевима

реализације студијског програма. Свако поглавље, поред основног текста посебно обрађује циљ поглавља, резиме, питања за проверу знања и/или дискусију, напомене у фуснотама и литературу. Текст садржи и 20 аутентичних (ауторових) шема, један прилог, 281 фусноту и попис библиографских јединица релевантних домаћих и страних извора на крају сваког поглавља.

Текст је написан јасним и аргументованим стилем. Материја је логички структурирана, односно делови сваког поглавља представљају заокружену и логичку целину. Уџбеник је конципиран и написан тако да прати достигнућа науке и праксе у области тероризма и организованог криминала.

Принцип поступности односно развојности разматраних проблема присутан је у целокупном тексту. Најпре су обрађени кључни појмови тероризма, организованог криминала и начини одбране од њих, а потом размотрени сви њихови битни аспекти. С обзиром на то да је на целовит начин обрађена свака битна компонента наставне материје (ваљано су регистровани проблеми, дефинисани појмови и објашњена њихова суштина), може се рећи да уџбеник испуњава постављене теоријске, стручне и методске захтеве.

Поглавље под насловом *"Тероризам"* представља текст који студентима омогућава да схвате све битне чињенице о тероризму као специфичном облику насиља у политичке сврхе, с једне стране, и националној одбрани од својеврсне агресије терориста, са друге стране. Аутор је најпре изложио неопходан број чињеница о савременом тероризму, истичући да тероризам за многе државе у савременом свету представља најизраженији (најопаснији) облик угрожавања њихове безбедности, потом је сажето приказао најзначајније аспекте тероризма кроз историју људског друштва, разматрио проблем комплексности одређивања појма тероризма (указујући и на проблем адекватности појединих дефиниција и класификација присутних у литератури). Основно тежиште ове целине је везано за проблеме савременог тероризма, сходно усвојеном приступу који се фокусира на субјекте или носиоце тероризма, и с тим у вези, персонално идентификовао недржавне, транснационалне и државне терористичке колективитете. Њихову ангажованост ради постизања политичких циљева посредством тероризма је размотрио у свим могућим аспектима, прецизније као примену тзв. чистог тероризма (у редовним, мирнодопским условима) и тероризам у оквиру неке друге врсте насиља (на пример, оружана побуна, грађански рат, међудржавни оружани сукоб). У том контексту, проблематизује и могућу трансформацију тероризма у неки други облик масовног насиља, на пример као повод за

агресију или ескалацију пунктуалног тероризма у оружану побуну. Поменути излагања су илустрована у шест шематских приказа .

Аутор је у овом поглављу размотрио и ниво угрожености безбедности Републике Србије тероризмом, осврћући се пре свега на тероризам албанских екстремиста. У ту сврху је навео и објаснио узроке, актере и њихове тренутне и будуће циљеве, њихову јачину, организованост, снабдевеност средствима за примену насиља и карактер иностране подршке коју имају, закључујући да ће њихова агресивност бити изражена и у наредном периоду.

У другом делу поглавља "Тероризам" аутор је обрадио значај и комплексност одбране примарне жртве (држава) од терориста, а потом темељно размотрио одбрану Републике Србије од терористичке агресије. Окосницу текстуалног објашњења чине две схеме (број 7 и 9), посредством којих је на прегледан начин изложио кључне фазе агресија терориста и шта треба да чини држава у свакој фази испољавања тероризма ради оптималног онемогућавања њихових противзаконитих делатности. Након тога, користећи исти модел обрадио је пример одбране Републике Србије од тероризма.

У другом поглављу под називом "*Организовани криминал*" коришћен је приступ сличан оном коришћеном у првом поглављу. Кључни став аутора је упозорење да је организовани криминал у некој држави у вишеструкој повезаности са вољом њене политичке елите да се бори против њега. Указује да уколико је дотична воља евидентна, његово сузбијање представља техничку ствар и обратно. У складу с тим, размотрио је најважније компоненте организованог криминала, а потом системе одбране државе и међународне заједнице од локалних и транснационалних облика организованог криминала.

Аналитичко-компаративним приступом и коришћењем релевантних домаћих и страних извора о организованом криминалу, аутор закључује да организовани криминал представља већу опасност за безбедност и одржив развој држава савременог света од тероризма. С тим у вези, нарочито истиче опасност чије је извориште у корупцији. Изабрани и обрађени узорак за објашњење организованог криминала (трговина људима, наркокриминал, "прање новца" и корупција) у довољној мери обезбеђује да се схвате дometи ове опасности. Полазећи од чињенице да је данас прекогранични организовани криминал доминантан, одбрану од те опасности је методолошки размотрио тако што ју је условно разврстао на национални и међународни ниво. За обе варијанте посебно истиче значај моралности политичке елите државе. Овакво становиште шематски (број 20) и текстуално образлаже, описујући

функционисање и међузависност мултидисциплинарне, финансијске, полицијско-безбедносне, тужилачке и судске компоненте националног система за борбу против криминала. (Аутор је превидео да поднаслов од 6.4.1. до 6.4.5. у тексту поглавља прикаже у садржају предметног уџбеника).

На крају поглавља аутор на сажет начин проблематизује вишеструку испреплетаност тероризма и организованог криминала и истиче значај ефикасног сузбијања тих опасности по безбедност државе и међународне заједнице.

Закључак и мишљење:

Понуђени рукопис за предметни уџбеник представља квалитетан текст, пре свега што се аутор потрудио да на разумљив, и прилично оригиналан начин опише, објасни и изложи кључне чињенице о двостраном, сложеном и оштро супротстављеном процесу чији актери – терористи и организовани криминалци, с једне стране, и примарне жртве (првенствено државе), са друге стране, воде сталну борбу са различитим исходом. Комбинацијом текста и шематских приказа аутор је успео да квалитетно обради све наставне садржаје, а бројним примерима је поткрепио највећи број навода у тексту. Тиме је обезбедио да читаоци, пре свега студенти формулишу одговоре на постављена питања и региструју нова, односно размишљају о тематици. Теорија безбедности је обогаћена овим уџбеником и многе ће инспирисати да је даље унапређују. Понуђени текст треба словно и језички лекторисати.

ПРЕДЛОГ

Са задовољством констатујем да понуђени рукопис испуњава све наставне захтеве и предлажем Наставно-научном већу Факултета безбедности да прихвати рецензију и предложени текст и објави уџбеник **"ТЕРОРИЗАМ И ОРГАНИЗОВАНИ КРИМИНАЛ"**, аутора проф. др Милана Мијалковског.

18. 11. 2009. године
У Београду

РЕЦЕНЗЕНТ

Проф. др Ивана Симиновић-Хибер

